

Krommesteeg Ede

natuurtoets

colofon

16 januari 2013

- veldwerk dr. A.J.M. Schenkeveld
 F. Mertens
- tekst dr. A.J.M. Schenkeveld
- productie bureau Schenkeveld
 Vistraat 1, 4101 AC Culemborg
 Telefoon: 0345- 534245, Fax: 0345-534028
 Email: bramschenkeveld@ziggo.nl
- opdrachtgever Latei Projectontwikkeling, Amersfoort
- contactpersoon drs. H.J. van Paassen BNSP van Amer/ruimtelijke ontwikkeling,
 Amersfoort

Inleiding

Initiatief

Er bestaat in het buitengebied van Ede een initiatief om op een ruim bemeten agrarisch bouwperceel 2 woningen te realiseren in het kader van de Ruimte voor Ruimte - regeling.

Op het perceel aan de Krommesteeg 1 zal de bestaande bedrijfsbebouwing, met een omvang van 1.958 m² gesloopt worden. Hierdoor ontstaat het recht 2 nieuwe woningen te bouwen. Dit gebeurt op de kop aan de noordzijde direct aan de Krommesteeg en wel in de vorm van een 2 onder 1 kap woning.

Ligging

Het plangebied is gelegen aan de Krommesteeg 1 in het buitengebied van de gemeente Ede net ten noorden van nieuwbouwwijk Kernhem. De Krommesteeg is een bebouwingslint tussen Buurtweg en Zeeksteeg in het buurtschap Doesburg.

figuur 1: ligging plangebied (rood omcirkeld)

Planologisch kader

De woningbouw past niet in het huidige bestemmingsplan. Er zal daarom door de gemeente Ede een nieuw bestemmingsplan moeten worden vastgesteld.

Volgens de huidige wetgeving moet elke ruimtelijke ingreep getoetst worden aan de Flora- en faunawet, de Natuurbeschermingswet en overig relevant natuurbeleid. Deze zogenaamde natuurtoets is onderdeel van de toelichting bij het nieuwe bestemmingsplan.

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt sedert 2002 de bescherming van een groot aantal planten- en diersoorten. Bij een ruimtelijke ingreep moet voor handelingen die strijdig zijn met de verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats of dieren in hun natuurlijke leefomgeving bij de gemeente een vergunning worden aangevraagd. Deze vergunning is onderdeel van de omgevingsvergunning. De onderzoeksplicht rust bij de initiatiefnemer. Als uit het onderzoek blijkt dat er schade optreedt moet de gemeente om de vergunning te kunnen verlenen een verklaring van geen bezwaren (Vvgb) bij het ministerie E, L & I ophalen. Er worden 3 categorieën van bescherming (en daarmee toetsingskader) onderscheiden: streng beschermd – beschermd - algemeen. Om vergunning te krijgen in het geval van streng beschermde soorten zal de initiatiefnemer moeten aantonen dat er geen alternatief is en er sprake is van dwingende redenen van groot openbaar belang.

EHS

Provinciale Staten van Gelderland hebben op 1 juli 2009 de nieuwe grenzen van van de Ecologische Hoofdstructuur van Nederland (EHS) in het Streekplan definitief vastgesteld. Het ligt in de bedoeling alle begrensde kavels voor 2018 te verwerven en in te richten en te beheren als beschermd natuurgebied. De verwerving gebeurt vooralsnog op vrijwillige basis. Voor gebieden

in de EHS geldt het nee, tenzij...principe. Ingrepen hierin kunnen alleen doorgang vinden, als er geen alternatieven zijn en het initiatief van groot openbaar belang is. Het nee, tenzij-beleid is een getrapte benadering. De basis voor deze stappenbenadering is een goede beschrijving van de in het gebied voorkomende wezenlijke kenmerken en waarden. Uit onderzoek moet vervolgens blijken of deze wezenlijke waarden en kenmerken significante schade ondervinden door de ingreep.

Het plangebied is geen onderdeel van de ecologische hoofdstructuur van Nederland (EHS). Het landgoed Kernhem op ca. 500 m ten zuidoosten van het plangebied is de dichtstbijzijnde onderdeel (bestaande natuur) van de EHS. Dit is zo ver weg dat het initiatief niet getoetst hoeft te worden aan het nee, tenzij-beleid.

In deze notitie wordt onderzocht in hoeverre de sloop, de nieuwbouw en het nieuwe (woon)gebruik in strijd zijn met de verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet. De natuurtoets is onderdeel van de toelichting bij het nieuwe bestemmingsplan. Verder wordt een uitspraak gedaan of er in het kader van de omgevingsvergunning onderdeel handelingen met gevolgen voor beschermde planten- en diersoorten een verklaring van geen bedenkingen bij de Dienst Regelingen moet worden opgehaald.

N.b. De ingreep wordt alleen getoetst aan wetgeving op het gebied van soortbescherming. Gebiedsbescherming zoals o.a. vastgelegd in de nieuwe Natuurbeschermingswet (2005) is hier niet aan de orde. Het dichtstbijzijnde beschermde natuurgebied, het Natura 2000-gebied Veluwe ligt meer dan 1 km ver weg. De externe werking van het plan is gering en zal niet reiken tot het Natura 2000-gebied. Het stoppen van de kippenhouderij en daarmee van de emissie van NH₃ is niet in deze beschouwing meegenomen.

Methode

Op 28 september 2011 is het terrein bezocht om alle beschermde planten en dieren, die het plangebied en directe omgeving bewonen en gebruiken te inventariseren. Daarna is d.d. 4 oktober 2011 een apart bezoek gebracht om met behulp van een batdetector het gebruik van het plangebied in de herfst door vleermuizen in kaart te brengen.

Daarnaast is in de literatuur en bij het natuurloket gezocht naar gegevens over de verspreiding van bijzondere (en beschermde) planten- en diersoorten in de omgeving.

De verspreidingsgegevens van het natuurloket betreffen het kilometerhok 172-452 (zie figuur 2). Deze zijn als bijlage 1 opgenomen. Het kilometerhok is 100 ha en veel groter dan het plangebied. Deze is slechts 2,7 ha groot.

figuur 2: kilometerhok 172-452

Er is ook gebruik gemaakt van de verspreidingsgegevens, die de gemeente Ede verzamelt en beheert (Informatiesysteem Ecolog).

Tenslotte is door Adviesbureau Mertens B.V. in de lente en de voorzomer van 2013 een extra veldonderzoek naar het voorkomen van vleermuizen en uilen uitgevoerd (zie bijlage 2).

Gebiedsbeschrijving

Het plangebied ligt in het broekontginningslandschap aan de voet van de stuwwal van de Veluwe op de gordeldekzandglooiing tussen Ede en Lunteren. Het maaiveld van het perceel loopt af van 14,5 m NAP in het oosten naar 13,5 m NAP in het westen. De glooiing heeft daarmee een percentage van 0,6 %.

Het bodemtype is een gediëpploegde veldpodzolgrond van zwak lemig fijn zand en een grondwatertrap III (GHG < 40 cm, GLG 80-120 cm –mv) of VI (GHG 40-80, GLG > 120 cm –mv).

De stijghoogte van het diepere grondwater bedraagt 12 m NAP. Het plangebied is infiltratiegebied (>0,5 mm/etmaal). Alleen aan de Krommesteeg ligt een sloot met ondiepe bodem. Deze loopt vanaf de kruising met de Nieuwesteeg over in de primaire watergang, die vlak voor de onderdoorgang van de A20 is gestuwd (peil 9,85 m NAP) en een van de takken in de bovenloop van de Munnikebeek is.

De ontginning van het gebied ten westen van de stuwwal en het ontstaan van het buurtschap Doesburg ligt in de Middeleeuwen. In de negentiende eeuw was het plangebied als eikenhakhout in gebruik. In het begin van de twintigste eeuw is dit hakhout omgevormd naar landbouwgrond en vanaf de jaren veertig verschenen de eerste schuren ten behoeve van de opfok van kippen. De woning stamt ook uit die tijd. Het kippenbedrijf is voor 2010 beëindigd.

Op dit moment staan er op het terrein een twintigtal bouwvallige schuren, de meeste van hout met een golfplatendak van eternit (asbestplaten). Ongeveer de helft van het terrein is bebouwd met snijmaïs; de rest bestaat uit grazige ruigte. Bij een van de schuren staan 2 oude appelbomen en ook langs de perceelgrenzen staat verspreid houtachtige vegetatie, die ten dele als hakhout wordt beheerd. Houtsoorten zijn Zwarte els, Ruwe berk, Zomereik, Schietwilg, Katwilg, Boswilg, Gewone esdoorn, Zoete kers. Ter hoogte van het plangebied staan in de brede berm van de Krommesteeg Canadese populieren.

Zicht op schuren 6, 7 en 8

Schuur 15 met appelboom

Flora en vegetatie

In het plangebied komen 3 habitattypen voor, t.w. akker, grazige ruigte en houtachtige vegetatie. De samenstelling van de vegetatie van de 2 laatst genoemde typen loopt in elkaar over en vertoont zowel kenmerken van het Glanshaver-verbond (16Bb) als de Zevenblad-associatie (33Aa05)¹. Aanwezig zijn o.a. Canadese fijnstraal, Duizendblad, Fluitenkruid, Frans raaigras, Gewoon struisgras, Gewone hennepnetel, Gewone braam, Gewone vlier, Groot kaasjeskruid, Grote brandnetel, Grote vossenstaart, Haagwinde, Hondsdraf, IJle dravik, Klein streepzaad, Klimop, Kropaar, Late guldenroede, Middelste teunisbloem, Oosterse karmozijnbes, Robertskruid, Rood zwenkgras, Speerdistel, Vogelkers, Witte dovenetel.

De akker is vrijwel onkruidvrij. Aan de randen staat o.a. Hanenpoot, Melganzenvoet, Zwarte nachtschade.

¹ Schaminee, J. e.a., 1995-1999: De vegetatie van Nederland, deel I-V; Opulus Press, Leiden.

Brandnetelruigte bij schuur 3

Houtachtige vegetatie op zuidelijke perceelgrens

Voor zover bekend komen er in de omgeving, kilometerhok 172-452, geen beschermde of bedreigde vaatplanten-, (korst)mos- of paddenstoelsoorten voor (zie bijlage 1).

Vogels

Tijdens het veldbezoek zijn de volgende vogelsoorten waargenomen: Ekster, Gaai, Houtduif, Kneu, Koolmees, Merel, Spreeuw, Winterkoning, Zwarte kraai.

Op 2 plekken (schuur 3 en 6) zijn braakballen van Steenuil gevonden. Ook de appelboom met holtes bij schuur 5 wordt als roestplaats gebruikt. Er hangen verspreid over het terrein een aantal nestkasten, die geschikt zijn voor Steenuil (en Kerk- of Bosuil). Voor zover waarneembaar waren deze in 2011 alleen door Holenduif gebruikt.

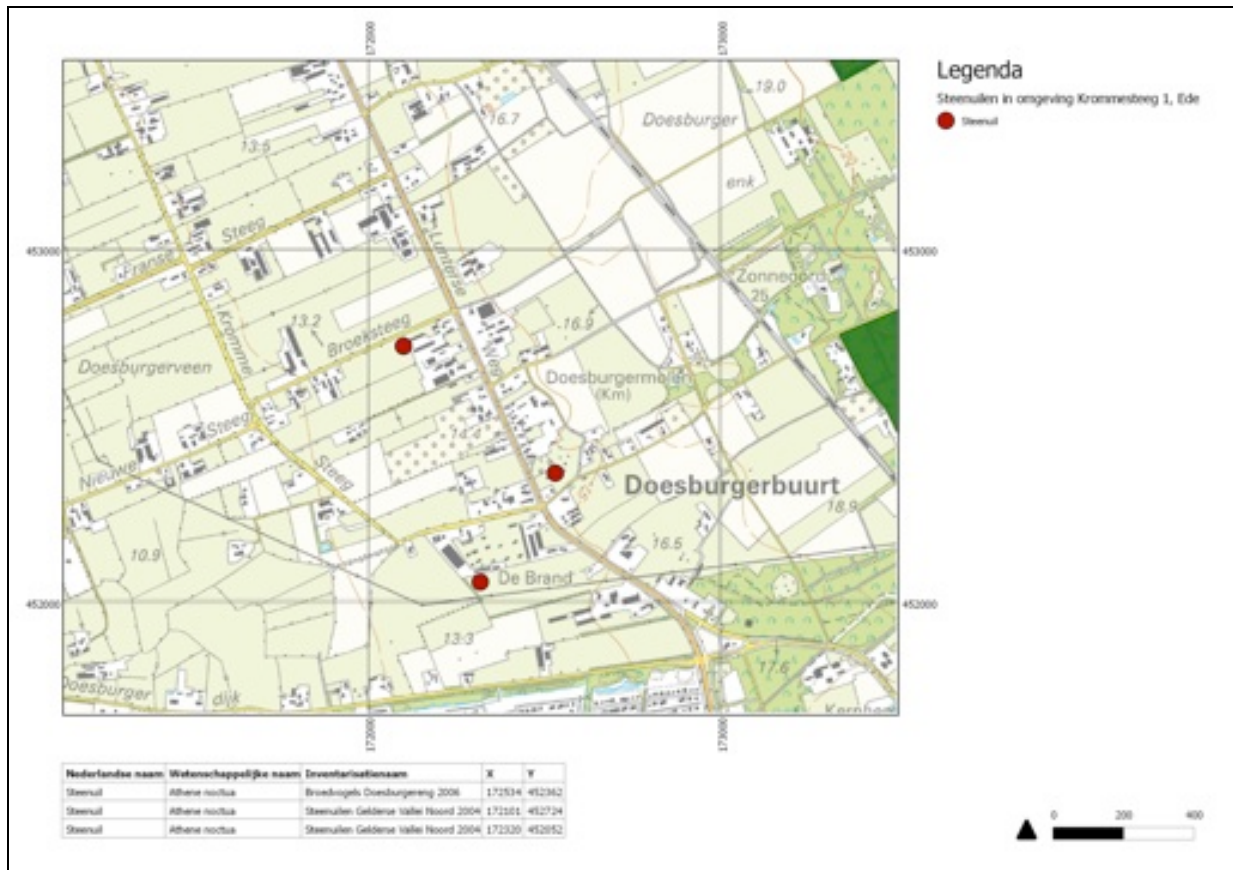

roestplek Steenuil

kerkuilenkast schuur 16

In het databestand van de gemeente Ede zijn van het betreffende kilometerhok 3 broedgevallen Steenuil bekend (zie figuur 3). Deze waarnemingen betreffen roepende mannetjes in het voorjaar. Het is niet onwaarschijnlijk dat de meest zuidelijke waarneming een broedgeval binnen het plangebied was.

figuur 3: broedgevallen Steenuil 2004 en 2006 in de omgeving van het plangebied (bron: Ecolog, gemeente Ede)

Andere nesten, die in de schuren aanwezig zijn waren van Boerenzwaluw, Houtduif, Merel, Winterkoning.

Alle hierboven genoemde vogelsoorten zijn als broedvogel streng beschermd. Daarnaast zijn van Steenuil (categorie 1), Boerenzwaluw (categorie 5), Ekster (5), Koolmees (5), Spreeuw (5), en Zwarte kraai (categorie 5) ook de nesten jaarrond beschermd. De nesten van Steenuil worden buiten het broedseizoen gebruikt als vaste rust en verblijfplaats (categorie 1) en zijn daarom jaarrond beschermd. Ook die van Kerkuil zijn jaarrond beschermd (categorie 3). De categorie 5-nesten zijn van vogels die weliswaar vaak terugkeren naar de plaats waar ze het jaar daarvoor hebben gebroed, maar die wel over voldoende flexibiliteit beschikken om als de broedplaats verloren is gegaan, zich elders te vestigen.

Van de waargenomen soorten mag Houtduif als wild (tussen 15 oktober en 31 januari) en Ekster, Spreeuw en Zwarte kraai als (provinciale) schadesoort verjaagd of gedood worden.

Steenuil (categorie kwetsbaar), Boerenzwaluw (categorie gevoelig) en Kneu (categorie gevoelig) staan op de rode lijst van in Nederland bedreigde broedvogelsoorten. De andere in bijlage 1 genoemde soorten (totaal 9) zijn waarschijnlijk winter-/watervogels en mogelijk een enkele algemene broedvogel zoals Huismus, Huiszwaluw, Ringmus.

In het voorjaar van 2012 is door Adviesbureau Mertens B.V. onderzocht of Kerkuil en Steenuil ook daadwerkelijk in het plangebied broeden (zie bijlage 2). De conclusie van dit onderzoek is dat er geen nestelende exemplaren van deze soorten konden worden vastgesteld.

Zoogdieren

Er zijn in het plangebied sporen gezien of zichtwaarnemingen gedaan van Bruine rat, Huismus, Huisspitsmuis, Mol, Veldmuis. Deze soorten zijn niet of algemeen beschermd (categorie 1).

In de braakballen van Steenuil zijn resten van Bosmuis en Huismus gevonden.

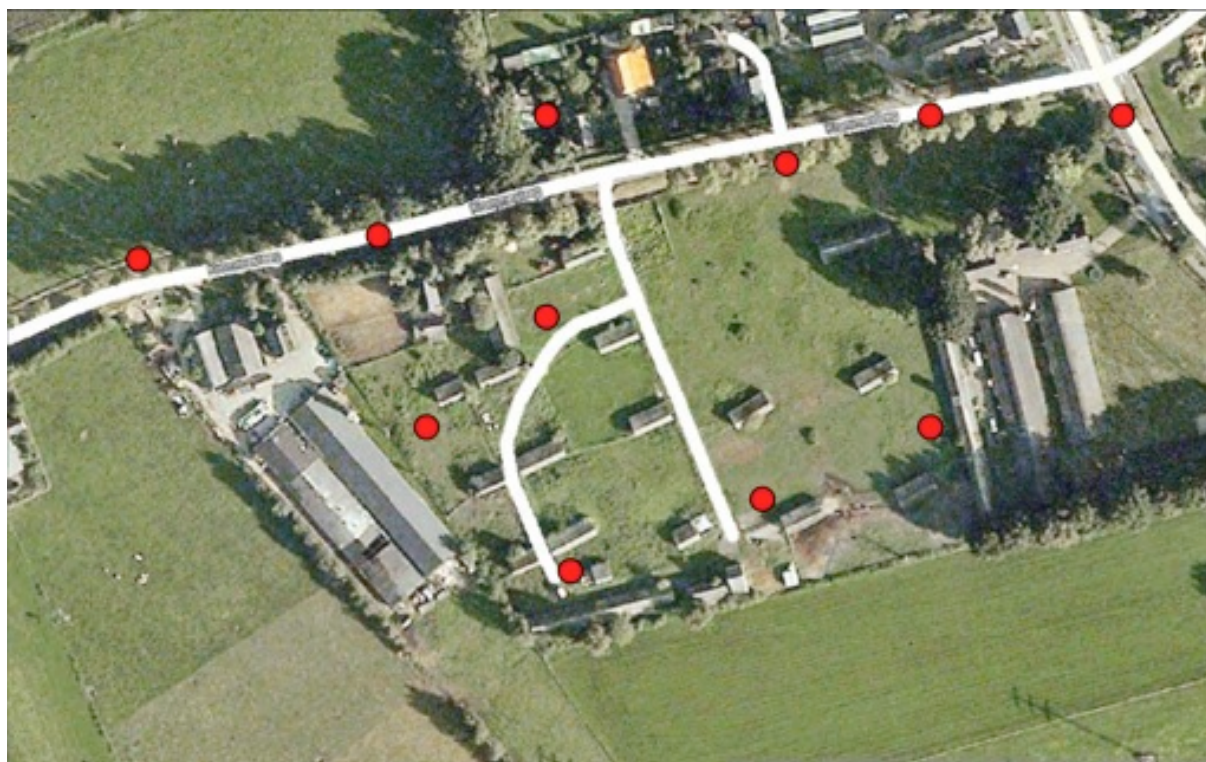

pootafdrukken Bruine rat

braakbal met resten van Bos-, Huismuis en loopkevers

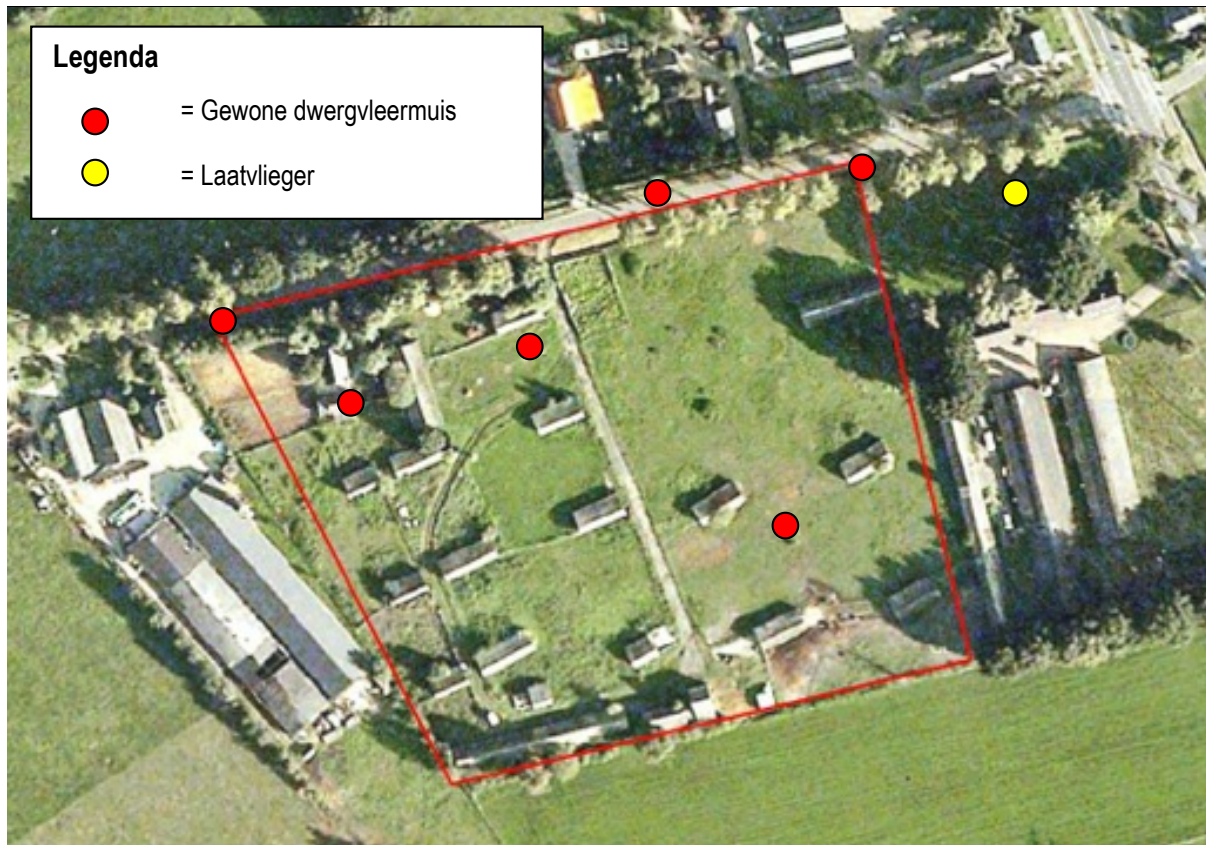
Tijdens het oriënterende vleermuisonderzoek van 2011 zijn alleen foeragerende exemplaren Gewone dwergvleermuis aangetroffen (zie figuur 4).

figuur 4: foerageerplaatsen van exemplaren Gewone dwergvleermuis in oktober 2011

Sommige vleermuizen zoals Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn gebouwbezonend. Ze hebben kraamkolonies in spouwmuren en achter boeiborden. Ze verblijven soms tijdelijk achter luiken. Bij een eerste inspectie van de opstallen zijn geen vleermuizen of bewoningssporen (prooiresten, keutels, meststrepen e.d.) gevonden. Het kon echter niet uitgesloten worden dat vanwege de vele kieren en gaten de gebouwen in andere jaargetijden verblijfplaatsen herbergen. Daarom is in 2012 de betekenis van het plangebied als verblijfplaats, vliegroute of belangrijk foerageergebied nader onderzocht (zie bijlage 2).

Figuur 5 toont de aanwezigheid van foeragerende exemplaren Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger in en rond het plangebied in mei 2012. Er zijn in het voorjaar en de voorzomer geen verblijfplaatsen of vaste vliegroutes van vleermuissoorten vastgesteld.

figuur 5: foerageerplaatsen van exemplaren Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger in mei 2012

Beide vleermuissoorten zijn streng beschermd (categorie 3). Laatvlieger staat ook op de lijst van in Nederland bedreigde zoogdiersoorten (categorie gevoelig).

Voorafgaand aan de ontwikkeling van Kernhem-West zijn in januari 2011 4 dassen weggevangen door hun burcht, die op ca. 1 km afstand van het plangebied ligt open te trekken. Deze zijn op landgoed Slangenburg in de Achterhoek weer uitgezet².

In het plangebied zijn geen dassensporen (mest- en snuitputjes, haren, pootafdrukken, graverij e.d.) aangetroffen.

In het verleden (1991-2000) zijn onder dassen in de omgeving van het plangebied incidenteel verkeersslachtoffers gevallen, 1x Doesburgerdijk en 1x Lunterseweg, gevallen³.

Er zijn van de omgeving van het plangebied, t.w. kilometerhok 172-452 waarnemingen van 4 vleermuissoorten bekend (zie bijlage 1). Vleermuizen zijn streng beschermd (categorie 3). Naast Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger zijn dit waarschijnlijk boombewonende soorten op het landgoed Kernhem zoals Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis of Gewone grootoorvleermuis.

De 2 bedreigde zoogdiersoorten van het kilometerhok (zie bijlage 1) zijn waarschijnlijk de ook in het plangebied waargenomen Laatvlieger en Boomarter. Boomarter is bekend van het landgoed Kernhem.

Vissen, amfibieën en reptielen

Er zijn mede vanwege het ontbreken van water geen vissen en amfibieën in het plangebied aangetroffen.

In de omgeving, kilometerhok 172-452, komt volgens de gegevens van het natuurloket 1 reptielsoort voor (zie bijlage 1). Dit moet Levendbarende hagedis zijn. Het plangebied is ongeschikt als leefgebied voor deze soort.

² www.alterra.wur.nl/NL/nieuwsagenda/nieuws/verhuisdedassen20092011.htm

³ www.gelderland.nl

Ongewervelde dieren

D.d. 28 september 2011 zijn o.a. Kleine vos, Daggauwoog en Bont zandoogje waargenomen.

Bont zandoogje in schuur 6

wespennest in schuur 7

In de omgeving van het plangebied, kilometerhok 172-453 komen voor zover bekend geen beschermde ongewervelde diersoorten voor (zie bijlage 1). De betreffende dagvlindersoort van de rode lijst is waarschijnlijk een zwerver als Koninginnepage.

Conclusie

Het plangebied heeft weinig natuurwaarde.

Het erf, de akkers en de grazige ruigte inclusief beplanting bieden alleen onderdak aan een aantal algemene (zoom)planten, kleine zoogdieren en tuin- en parkvogels. De te slopen opstallen worden niet gebruikt als verblijfplaats van (streng) beschermde planten- of diersoorten. Alleen Steenuil gebruikt een tweetal schuurtjes en een appelboom als rustplek.

Ingrep

De ruimtelijke ingrep betreft de bouw van een woning met 2 wooneenheden op de kop van het betreffende perceel.

figuur 5: situatie nieuw te bouwen woning

Na de ingreep is het bebouwd vloeroppervlak kleiner dan de huidige (van 1.958 naar 250 m²). De nieuwe woning bestaat uit 1 verdieping met zolder. De 2 eenheden staan haaks op elkaar. De nokhoogte is ca. 8 m. Het bijgebouw is bedoeld als onderkomen voor de auto, overige rijdend materiaal, hobbyruimte en opslag. Het bijgebouw telt eveneens 2 verdiepingen. De nokhoogte is ca. 6 m.

Voorafgaand aan de bouw worden in ieder geval alle opstallen die nu nog op de bouwplek staan verwijderd. De andere opstallen worden voorafgaand aan de oplevering gesloopt. Bestaande beplanting wordt zoveel mogelijk ontzien. Het erf wordt opnieuw ingericht. De referentie daarbij is het kleinschalig agrarisch landschap dat het omringende broekontginningslandschap ooit was. Het is nog onduidelijk hoe de rest van het perceel gebruikt gaat worden (zie verder hieronder).

De belangrijkste ecologische gevolgen van het initiatief hangen samen met de sloop van de agrarische opstallen, de nieuwbouw (2), de herinrichting van de buitenruimte (3) en het veranderd gebruik (wonen i.p.v. agrarische bedrijfsvoering) (4).

- Ad 1) In de schuren zijn geen (sporen van) jaarrond beschermde verblijfplaatsen gevonden. Om met zekerheid uit te sluiten dat ze niet in de herfst door vleermuizen als balts- of paarplek worden gebruikt wordt wel geadviseerd dit nog voorafgaand aan de sloop te onderzoeken. Op grond van de uitkomsten kan een sloopplan gemaakt worden, waarbij niet uitgesloten is dat sommige gebouwen pas later en na het bieden van alternatieve verblijfsgelegenheid weggehaald mogen worden.
- Ad 2) Tijdens de bouw treedt door lawaai, bouwlampen en uitstoot van vervuillende stoffen verstoring van de natuur in de omgeving op. Deze is tijdelijk. De omvang hiervan is beperkt en reikt zeker niet tot de (beschermde) natuurgebieden in de omgeving. De positieve effecten van de beëindiging van de agrarische bedrijvigheid op de depositie van verzurende stoffen op de bossen en heidevelden van het Natura 2000-gebied de Veluwe zijn in deze beschouwing niet meegenomen. Bij een geschat aantal van 10.000 vleeskuikens/jaar en een afstand van 1 km naar de bossen bedraagt deze depositie 45 mol potentieel zuur/ha/jaar. De gemiddelde depositie in Nederland was in 2010 2.500 mol/ha.

- Ad 3) Het is nog onduidelijk wat er met de rest van het perceel gaat gebeuren. Door het perceel kleinschalig in te richten met veel beplanting, water en extensief grasland kan t.o.v. de huidige situatie natuurwinst geboekt worden.
- Ad 4) Het veranderde gebruik (van agrarisch bedrijf naar wonen) betekent een vermindering van de storingsfactoren vermesting, verontreiniging en verzuring. Het woongebruik en de daarmee samenhangende uitstoot van milieubelastende stoffen is niet groter dan die van 2 gemiddelde eengezinswoningen. Het is niet bekend hoe groot de veestapel van het agrarisch bedrijf was. De uitstoot van milieubelastende stoffen als ammoniak, meststoffen, gewasbeschermingsmiddelen moet zeker gezien de aard van de stallen en de mestopslag substantieel geweest zijn.
De hoeveelheid licht, geluid en (auto)bewegingen blijft ongeveer gelijk. Deze is wel anders van aard als in de landbouwsituatie (minder zwaar, wel frequenter).

Conclusie

De sloop van de agrarische opstallen, de nieuwbouw en het woongebruik hebben geen ingrijpende ecologische gevolgen. Het is uit te sluiten dat de opstallen verblijfplaatsen herbergen van streng beschermde soorten, vleermuizen, Steen- en Kerkuil in het bijzonder.
Op grond van de zorgplicht van de Flora- en faunawet wordt wel geadviseerd om voorafgaand aan de sloop in de periode 20 augustus tot 30 september 2013 nog 2 laatste veldbezoeken te brengen om balts- en paarplekken van vleermuizen vast te stellen. Bij eventuele aanwezigheid kan dan besloten worden de sloop tot 1 november uit te stellen en voor volgende jaren vervangende (tijdelijke) verblijfplaatsen aan te bieden.

Bijlagen

Bijlage 1: Beknopt eenmalige levering uit de NDFF; Natuurloket, 2011.

Bijlage 2: Adviesbureau Mertens B.V., 2013: Het voorkomen van vleermuizen en uilen ter plaatse van en direct rond Krommesteeg 1 te Ede; Eindrapport januari 2013.